

Entisten elintarvikkeiden käyttö eläinten ruokinnassa

1. Määritelmiä

Entisten elintarvikkeiden rehukäytön edellytykset määräytyvät sen mukaan, onko kyseessä entinen eläimistä vai kasveista saatu elintarvike.

Entisillä eläimistä saaduilla elintarvikkeilla tarkoitetaan eläimistä saatuja raakoja tai kypsiä elintarvikkeita, jotka eivät enää sovellu ihmisravinnoksi kaupallisista syistä tai valmistuksessa tai pakkauksessa esiintyneiden ongelmien vuoksi, mutta jotka eivät aiheuta riskiä ihmisten tai eläinten terveydelle. Entisiä eläimistä saatuja elintarvikkeita voi syntyä myös kaupassa elintarvikkeita käsiteltäessä, esim. kalan perkauksen tai lihan leikkauksen yhteydessä. Yleensä nämä ovat luokan 3 sivutuotteita, joista säädetään sivutuoteasetuksessa (EY) 1069/2009. Entisillä eläimistä saaduilla elintarvikkeilla ei tarkoiteta esimerkiksi leipomotuotteita (kuten kermakakkuja tai karjalanpiirakoita), makeisia tai pastaa, vaikka niiden valmistuksessa onkin voitu käyttää eläinperäisiä ainesosia (kuten maitoa tai munia).

Eläinten ruokinnassa voidaan käyttää myös tuotteita, joiden parasta ennen –päiväys on umpeutunut, eikä niitä siksi enää myydä tai markkinoida ihmisravinnoksi. Viimeinen käyttöpäivä tai käytettävä ennen –merkinnällä varustetut elintarvikkeet on luovutettava rehukäyttöön viimeistään ko. päiväystä seuraavana päivänä. Vaihtoehtoisesti ne voidaan pakastaa viimeistään vkp –merkintää seuraavana päivänä, jos niitä aiotaan vielä sen jälkeen luovuttaa rehukäyttöön.

Ruokajätteellä tarkoitetaan jäteruokaa, joka on kerätty esimerkiksi joukkoruokailun yhteydessä, ravintoloiden keittiöissä tai kotitalouksissa, eikä sitä saa käyttää elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa riippumatta siitä, sisältääkö se eläinperäistä jätettä vai ei. Ruokajätettä ei synny, jos elintarvike ei ole ollut esillä, vaan sitä on ainoastaan varastoitu esimerkiksi keskuskeittiön kylmiössä. Ruokajätteen käyttö eläinten ruokinnassa on kiellettyä, lemmikki- ja turkiseläimiä lukuun ottamatta. Biojätteellä tarkoitetaan jäteastian laitettua ruokajätettä.

Elintarviketuotantoeläimiksi luetaan esimerkiksi sika, nauta, siipikarja, hevonen, poro, villisika, riippumatta siitä, pidetäänkö niitä ruoantuotantotarkoituksessa.

2. Entisten elintarvikkeiden rehukäytön edellytykset

Entisten elintarvikkeiden rehukäyttö on sallittua seuraavin edellytyksin.

Entisiä eläinperäisiä elintarvikkeita, pois lukien maito- ja munatuotteet, on mahdollista käyttää ainoastaan muiden kuin elintarviketuotantoeläinten ruokintaan. Kasviperäisten entisten elintarvikkeiden rehukäyttö on mahdollista myös elintarviketuotantoeläimille.

Entisiä elintarvikkeita rehukäyttöön myyvän tai luovuttavan toimijan on varmistettava, että tuotteet ovat laadultaan hyviä ja soveltuvat kohde-eläinlajin ruokintaan. Pilaantuneita tai muuten huonolaatuisia tuotteita ei saa myydä tai luovuttaa rehukäyttöön. Tuotteet on merkittävä selkeästi, jotta rehun hankkijat tietävät mitä saavat. Merkinnöistä on käytävä ilmi

- että tuote on tarkoitettu rehukäyttöön ja että se ei enää ole elintarvike,
- mille eläinlajille tuote on tarkoitettu,

Entisten elintarvikkeiden käyttö eläinten ruokinnassa

- suositeltava käyttöaika ja säilytys,
- pakastettujen tuotteiden osalta pakastuspäivä.

Merkintävaatimuksesta voidaan joustaa, jos esimerkiksi hevostalli hakee leipomosta vanhat leivät päivän päätteeksi. Merkintävaatimus ja erillään pito elintarvikkeista sen sijaan korostuvat, jos tuotteet ovat kuluttajien itse otettavissa esimerkiksi pakastealtaissa.

Entisiä elintarvikkeita rehukäyttöön myyvän tai luovuttavan toimijan on rekisteröidyttävä rehualan toimijaksi, jos niitä luovutetaan säännöllisesti suoraan elintarviketuotantoeläinten (mukaan lukien hevoset) tai turkiseläinten ruokintaan. Tapauksissa, joissa luovuttaminen on kertaluonteista, rekisteröitymistä ei vaadita. Lemmikkieläimille tarkoitetun valmiiksi pakatun rehun (entisten elintarvikkeiden) vähittäismyynti ei edellytä rekisteröitymistä säännöllisestikään tehtynä.

Kaupan, joka toimittaa entisiä elintarvikkeita rehukäyttöön, on kuvattava toiminta omavalvonnassaan, jotta ei synny epäselvyyksiä siitä, mihin entiset elintarvikkeet on toimitettu. Kun kaupassa myydään rehua, se on varastoitava ja säilytettävä erillään elintarvikkeista.

Luovutettaessa entisiä elintarvikkeita muille kuin yksittäisille kuluttajille on lisäksi otettava huomioon, että entiset eläinperäiset elintarvikkeet kuuluvat luokan 3 sivutuotteisiin, ja siksi niiden käsittelyyn, merkitsemiseen, varastointiin ja kuljetukseen sovelletaan sivutuoteasetuksen (EY) N:o 1069/2009 ja sen toimeenpanoasetuksen (EY) N:o 142/2011 vaatimuksia. Lisäksi vaatimuksia tulee rehuhygieniasetuksesta (EY) N:o 183/2005. Tämä tarkoittaa mm. että sivutuotteita vastaanottavan toimijan on oltava sivutuoteasetuksen mukaisesti tapauksen mukaan joko rekisteröity tai hyväksytty, ja sivutuotteet on merkittävä asianmukaisesti. Tavarana mukana on kuljettava kaupallinen asiakirja, josta käyvät ilmi lainsäädännön edellyttämät tiedot. Nämä vaatimukset eivät kuitenkaan koske entisten elintarvikkeiden myymistä suoraan kuluttajille käytettäväksi lemmikkieläinten ruokintaan.

3. Rehualan toimijaksi rekisteröityminen

Tietoa rehualan toiminnan aloittamisesta sekä rekisteröitymisestä rehualan toimijaksi ja rekisteröitymislomake löytyvät Eviran internetsivuilta osoitteesta http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/rehualan_toiminta/rehualan_toiminnan_aloittaminen/

Eläinten ruokintaan, lemmikkieläimiä lukuun ottamatta, voi hankkia rehua vain rekisteröidyltä rehualan tai alkutuotannon toimijalta. Luettelot rekisteröidyistä rehualan toimijoista ja alkutuotannon toimijoista löytyy Eviran internetsivuilta osoitteesta <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/rehut/> (linkit molempiin luetteloihin sivun oikeassa laidassa)

4. Esimerkkejä

- a) Kaupan vieressä on tilarehustamo (turkistarhan tai koiratarhan yhteydessä), joka haluaisi hakea entisiä elintarvikkeita kerran viikossa.
 - Kaupan on rekisteröidyttävä rehualan toimijaksi.
 - Kauppa voi kerätä entisiä elintarvikkeita viikon ajan takahuoneen kylmiöön / pakastimeen / varastoon (huom! parasta ennen vs. viimeinen käyttöpäivä) ja luovuttaa ne kerran viikossa tilarehustamolle

Entisten elintarvikkeiden käyttö eläinten ruokinnassa

- Kaupan on merkittävä kyseinen varasto ja/tai tuotteet niin, että sekaantumisvaaraa elintarvikkeiden kanssa ei ole.
 - Kaupan on kuvattava toiminta omavalvontasuunnitelmassaan ja pidettävä kirjaa luovutetuista entisistä elintarvikkeista.
- b) Kauppa haluaa luovuttaa entisiä eläinperäisiä elintarvikkeita suoraan kuluttajille koiranruoaksi.
- Kaupan on merkittävä jokainen pakkaus niin, että asiakkaalle on täysin selvää, että kyseessä ei ole enää elintarvike (ks. merkintävaatimukset yllä).
 - Kaupan on pidettävä tuotteet erillään elintarvikkeista.
 - Kaupan on luovutettava tuotteet viimeistään viimeistä käyttöpäivää seuraavana päivänä tai vaihtoehtoisesti pakastettava tuotteet.
 - Kaupan on otettava huomioon, että kaikki elintarvikkeet eivät sovellu koirien ruokintaan: kauppa vastaa soveltavuudesta, jos markkinoi tuotteita koirille.
 - Kaupan on kuvattava toiminta omavalvontasuunnitelmassaan ja pidettävä kirjaa rehukäyttöön siirretyistä tuotteista.
 - Kaupan ei tarvitse rekisteröityä rehualan toimijaksi.
- c) Leipomon yhteydessä on myymälä, jonka viereinen hevostalli haluaisi hakea päivän päätteeksi vanhat leivät hevosten ruokintaan.
- Leipomon on rekisteröidyttävä rehualan toimijaksi.
 - Leipomon on otettava toiminta huomioon omavalvontasuunnitelmassaan.
- d) Keskuskeittiö haluaa luovuttaa entisiä elintarvikkeita eläinten ruokintaan.
- Keittiön on rekisteröidyttävä rehualan toimijaksi, jos se luovuttaa muille kuin lemmikkieläimille.
 - Esillä ollutta ruokaa ja ruokajätettä voi luovuttaa ainoastaan lemmikki- ja turkiseläinten ruokintaan.
 - Kasvipäristä ruokaa, jota ei ole laitettu esille, voi luovuttaa elintarviketuotantoeläinten ruokintaan (mukaan lukien munaa ja maitoa sisältävät entiset elintarvikkeet).
 - Eläinperäistä ruokaa, jota ei ole laitettu esille, voi luovuttaa lemmikkieläimille ja turkiseläimille.
 - Keittiön on kuvattava toiminta omavalvontasuunnitelmassaan.

5. Keskeistä lainsäädäntöä

Sivutuoteasetus (EY) N:o 1069/2009, artiklat 10 ja 14
Sivutuoteasetuksen toimeenpanoasetus (EY) N:o 142/2011, artiklat 17 ja 24
Rehuhygienia-asetus (EY) N:o 183/2005
Sivutuotelaki 517/2015
Rehulaki 86/2008, 6 §
Rehualan toiminnanharjoittaja-asetus 960/2014

Ohjeen sitovuus ja sen noudattaminen

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita

Entisten elintarvikkeiden käyttö eläinten ruokinnassa

viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä lainsäädäntöviittauksia numeroineen että tulkintoja lainsäädännön soveltamisesta. Lainsäädäntö on erotettu selkeästi. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.

Tämä ohje korvaa aiemmin ohjenumera 12827 olleen ohjeen ja sen kaikki versiot.